

Tíðargrein

Jørn Astrup Hansen

Direktør i Eik Banki, oktober 2010 – april 2011

Når journalistik bliver farlig – for journalisten

Skattamálið kulminerede forleden, da KvF's nyhedschef, der har haft ansvaret for fjernsynets dækning af sagen, blev sat fra bestillingen. Er det mon tænkeligt, at Færøernes offentlige public service station påvirkes af kræfter udefra? Forløbet lover ikke godt for den kritiske nyhedsformidling

AF JØRN ASTRUP HANSEN
DIREKTØR I EIK BANKI, OKTOBER 2010 –
APRIL 2011

IBerlingske kunne man den 28. april 2018 læse en klumme af Eva Jung, der er medlem af bestyrelsen for Global Investigative Journalism Network og tidligere næstformand i Foreningen for Undersøgende Journalistik. Emnet for klummen er Daphne Caruna Galizia, en maltesisk undersøgende journalist, der i oktober i fjor blev bragt til tavshed af en bilbombe.

Jung definerer undersøgende journalistik som følger: Undersøgende journalistik eller graverjournalistik er kendetegnet ved sin systematik og vedholdenhed. Den holder magten ansvarlig. Og den kan slå hårdt. Derfor er den også farlig. Ikke kun for dem, historierne handler om. Men også for dem, der har skrevet historierne.

Også på Færøerne er en stemme forstummet. I Skattamálið har KvF, og Sosialurin, rettet et kritisk lys mod sagens to hovedaktører, Eik (nu Betri) Banki og TAKS. Det er åbenbart, at pressen med sin dækning af sagen har udfordret stærke kræfter på øerne. Men tankevækkende er det, at sagen indtil nu har haft de mest dramatiske konsekvenser i KvF.

Har man på Færøerne mon valgt den nemme løsning og bragt budbringeren til tavshed i det håb, at det vil få sagen til at gå væk?

Aktivistisk eller undersøgende journalistik?

Om KvF's dækning af Skattamálið bruger færøsk presses nestor, Øssur Winthereig, udtrykket "aktivistisk" journalistik. Men hvad er det? Til forskel fra kritisk journalistik eller undersøgende journalistik? Og skal kritikken af KvF's "aktivistiske" journalistik forstås således, at behovet for undersøgende journalistik er mindre på Færøerne end på Malta. Som Malta er Færøerne et lille, tæt samfund omgivet af vand til alle sider – et samfund, hvor alle kender alle.

Jeg undrer mig over, at se Winthereig optræde som overdommer i pressedækningen af Skattamálið. Winthereig skriver den 3. november 2017: Eg havi ikki skrepuna av, um Eik hevði rætt til frádrátt ella ikke. Heldur ikki um Eik royndi at villeiða TAKS. Jeg tror, at færinger kan prise sig lykkelige over, at Winthereigs kolleger i Færøernes Journalistforbund ikke alle indtog en lige så tilbagelænet holdning som Øssur. Så var Eik's skattefradrag næppe blevet omstødt.

Form frem for indhold?

Og jeg undrer mig over, at KvF's direktør den 13. oktober 2017 bad

Øssur Winthereig, der koketterer med at være uden indsigt i sagens materielle indhold, om at forestå en eftervurdering af KvF's dækning af Skattamálið. Hvordan kunne Øssur som oplyst borger i øvrigt komme helt frem til den 3. november 2017 uden at have dannet sig en kvalificeret mening om skattefradraget? Det var dog ikke uoverkommeligt. Øssur synes at være optaget af form, snarere end indhold.

Eik Banki Føroya havde ikke noget tab i forbindelse med overtagelsen af virksomheden i den gamle bank. Tabet på den gamle bank blev dækket af Finansiell Stabilitet, der havde stillet garanti for den gamle banks simple forpligtelser. Derfor kunne Eik Banki Føroya selvsagt ikke bringe tabet til fradrag.

Eik Banki Føroya betalte ikke for goodwill i den gamle bank. Eik Banki Føroya betalte alene for den gamle banks aktiver, der blev overtaget til dagsværdi den 1. oktober 2010. Derfor kunne Eik Banki Føroya selvsagt ikke afskrive på goodwill.

Det fremgår alt sammen af bankens reviderede regnskab for perioden 1. oktober 2010 - 31. december 2011 (som ikke mere findes på bankens hjemmeside). Og det fremgår af bankens regnskab for 4. kvartal 2010, som bankens senere ledelse valgte at fortrænge. Jeg havde ansvaret for kvartalsregnskabet; heraf mit engagement i sagen.

Hvorfor må vi ikke se Bárður Larsens redegørelse?

Så sent som den 25. september 2017 gav KvF's direktør udtryk for, at hetta er eitt sera torskilt mál, har fleiri sjónarmið standa móti hvørjum øðrum. Jamen dog. Súni Schwartz Jacobsen trak Finansiell Stabilitets tab som garant fra i bankens skattepligtige indkomst; TAKS traf i juni 2015 en fejlagtig afgørelse, som TAKS i februar 2017 tømte for ethvert reelt indhold med endnu en fejlagtig afgørelse; og sygehusdirektøren og KvF's direktør forsøgte sig med ringe held som skatteekspert. Alt sammen gør det dog ikke Skattamálið til en meget vanskelig sag.

Den 3. februar 2017 traf TAKS endelig afgørelse i sagen; 4 dage senere meddelte Eik, at banken havde taget afgørelsen til efterretning. Det er nok muligt, at der 8 måneder senere fortsat var flere synspunkter i sagen, men de var i sammenhængen ikke relevante. Er det for søren da ikke en opgave for pressen at skelne mellem skidt og kanel? Var der nogen grund til, at pressen skulle underholde offentligheden med fantasifulde teorier, der åbenlyst er uden enhver relevans for en vurdering af Eiks skatteforhold?

Vi kunne have været uden det pinagtige forløb i 2. halvår 2017, om Figgjarmálaráðið havde offentliggjort resultatet af Bárður Larsens undersøgelse af TAKS' sagsbehandling. I redegørelsen for undersøgelsen, der forelå den

30. juni 2017, konkluderede Bárður Larsen, at Eik Banki over for TAKS havde tilbageholdt væsentlige oplysninger og i flere tilfælde havde givet en vildledende fremstilling af sagen. Bárður Larsen kalder TAKS' afgørelse af 3. februar 2017, hvorefter der i sagen foreligger skattemæssig goodwill til en værdi af 0 kroner, for "en konstruktion".

Med Bárður Larsens konklusioner i erindring var det overraskende den 22. september 2017 at skulle se TAKS' direktør, Eyðun Mørkøre, udtrykke Lítið álit á Kringvarpi Føroya. Vit tola kritiskan journalistik, men manipulation er ov nógv af tí góða, tilføjede Mørkøre. Vi lader teksten stå et øjeblik.

Skal vi have mikrofonholderne tilbage?

Øssur Winthereig skriver den 12. december 2017 hinumegin hendan aktivistiska journalistikken stendur tann klassiski journalistikurin, har ynskið er at lýsa eitt mál so gjølla, sum til ber við tí greiðu intensjón at lova øllum sjónarmiðum framat. Hånden på hjertet, tror nogen, at "den klassiske journalistik" (der ikke er uden elementer af mikrofonholderi) ville have gjort nogen forskel i Skattamálið?

Og det er vel det, journalistikken skal. Gøre en forskel altså.